

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klope? **A 1.1**

Autoevaluace třídního učitele

MGR. MARTINA BUDINSKÁ

Anotace: Každý pedagog chce být dobrým pedagogem. Co vše se však za oním slůvkem „dobrý“ skrývá? Dlouhá škála očekávání, názorů, postojů, vnitřních i vnějších charakteristik. Po nějaké době praxe stojíme před otázkou: „**Jsem skutečně dobrý učitel?**“ Následující text by vám mohl přinést určitý návod, jak se s výše položenou otázkou vyrovnat. Pokusíme se najít stěžejní momenty vaší práce a nalezneme spolu možnosti, jak je vyhodnocovat, chcete-li evaluovat. A vzhledem k tomu, že toto vyhodnocení bude určeno vám samotným a vy sami je budete realizovat, hovoříme o autoevaluci.

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klape?

OBSAH	-----	STRANA
1. Úvod		3
2. Sebereflexe		4
2.1 Já a má znalost dětí, které učím		4
2.2 Já a prostředí, v němž učím a v němž se děti vzdělávají		6
2.3 Já a můj vliv na rozvoj individuality a osobnosti mých žáků		7
2.4 Já a můj vztah s rodiči mých žáků		9
2.5 Já a můj způsob výuky		11
2.6 Já a mé plánování výuky		13
2.7 Já a evaluace		14
2.8 Já a má tendence být lepší		15
3. Závěrem		16

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě? **A 1.1**

1. Úvodem

Umím dobře učit děti?

Jak poznám, že to, co dětem předávám, má pro ně samotné smysl?

Jak poznám, že se naučily to, co měly?

Jsem schopen svým vystupováním děti i vychovávat?

Dokážu vytvářet pozitivní sociální klima ve třídě?

Jak působím na rodiče svých žáků?

Autoevaluace – vlastní plánovitá hodnotící činnost s pravidelně se opakujícími aktivitami, která je zaměřena na hodnocení vlastní práce za účelem zjištění její kvality a následného plánování dalšího rozvoje.

Pedagogickou práci můžeme měřit různými kritérii. Nejčastějším ukazatelem jsou statistická data, kvantitativní údaje, např.

- 80 % žáků napsalo písemnou práci na výbornou,
- 3 % žáků byla šikanována,
- 45 % žáků bylo přijato na gymnázium apod.

Jedná se o měřitelné údaje, dokonce lze říci snadno měřitelné, které se dají snadno verifikovat a současně jsou porovnatelné s údaji ostatních pedagogů, neboť vycházejí z obecně daných praktik a nástrojů. Pochopitelně i v těchto statistických datech je třeba kalkulovat s odchylkami, které jsou dány např. –

- subjektivitou osoby pedagoga,
- rozdílnými podmínkami měření,
- odlišnými cílovými skupinami měření (různí žáci, různých tříd, v různých školách apod.).

Já bych vás ve své práci chtěla seznámit blíže s ukazateli a nástroji, které nám vypovídají o profesní kvalitě pedagogické práce a především o tom, jak tuto kvalitu měřit.

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

Budeme se zabývat otázkou – JAK učíme?

Naším cílem bude vytvořit si systém sebereflexe své pedagogické práce.

2. Sebereflexe

Nejprve si řekněme, jak k nástroji přistupovat. Sebereflexe zahrnuje několik **ukazatelů a současně u každého ukazatele hodnotící škálu**, která vám bude sloužit jako nastavení zrcadla vaší práce. Vy sami si určete, jak často a v jakých intervalech budete techniku využívat. Může to být každý den, třeba ji využijete jednou měsíčně. Záleží na vaší potřebě sebereflexe.

Pro hodnocení využijete klasickou školní klasifikaci. Jednoduše řečeno, oznámkuje si svou práci na škále stupni od jedné do pěti. Nejedná se o standardní klasifikaci, neboť nehodnotíte znalosti či zkušenosti. Zaměříte se na zaznamenání četnosti výskytu daného ukazatele ve vámi zvoleném období, tzn., jak moc jste se danému ukazateli ve sledovaném období věnovali.

Sebereflexní ukazatelé

2.1 Já a má znalost dětí, které učím

Premisa, ze které vycházím:

Pro to, abych mohl správně a efektivně předávat informace svým žákům, musím znát jejich individualitu, která je tvořena jejich sociálním zázemím v rodinách, v nichž vyrůstají a současně jejich osobností a osobním potenciálem každého z nich.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Zajímám se o osobní život mých žáků	
Vím o sociálním zatížení, které si děti přinášejí z rodin	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klape? **A 1.1**

Ukazatelé	Známka (1–5)
Při jednání s žáky dávám najevo své city a emoce, zájem a úctu k nim	
Hovořím s dětmi zdvořile a přátelsky	
Při rozhovoru s žáky dodržuji interakci očí	
Žáky oslovuji jejich jmény	
Využívám pozitivní neverbální komunikace (úsměv, gesta rukou apod.)	
Posiluji pozitivní sebepojetí dětí	
Snažím se být s každým dítětem v časté interakci	

Při výuce je třeba vycházet ze skutečnosti, že **mezi dětmi existuje diferencionalita** (v pohlaví, v tempu růstu, ve způsobu myšlení, ve schopnosti používat jazyk a komunikovat s okolím, v sociálních dovednostech), která je způsobena individuálními rozdíly a sociokulturními vlivy.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Podporuji individualitu svých žáků	
Respektuji rozdílnou vývojovou úroveň	
Jednám s dětmi rovnocenně bez ohledu na sociální, etnické, sociokulturní, ekonomické, náboženské, zdravotní a sexuální (pohlavní) rozdíly	
Zajišťuji dětem rovnocennou účast na všech aktivitách	
Respektuji individuální potřeby dětí	

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

Ukazatelé	Známka (1–5)
O rozdílnosti s dětmi hovořím otevřeně a přiměřeně jejich věku a rozumovým schopnostem. Podporuji pozitivní vnímání odlišnosti i u dětí samotných.	
Učím děti pochopení, toleranci a respektu vůči odlišnostem kolem sebe.	
Učím dětem úctě k sobě samému při respektování svých odlišností a individualit.	
Využívám při své práci převážně pozitivní hodnocení práce dětí před pouhou kritikou.	

2.2 Já a prostředí, v němž učím a v němž se děti vzdělávají

Premisa, ze které vycházím:

Nejen učitel samotný, ale i **žáci vytvářejí pozitivní atmosféru nezbytnou pro zdárnost výuky**. Nezbytnou součástí pedagogického procesu je i **vhodná volba prostředí**, v němž výuka probíhá. Mělo by být **podnětné, příjemné a odrážející klima a potřeby cílové skupiny**, která se v něm pohybuje. V neposlední řadě mějme na paměti skutečnost, že prostředí, na jehož vzniku, výzdobě a udržování se můžeme být jen malým dílem podílet, je prostředím, kterého si vážíme a hýčkáme si je.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Na vytvoření prostředí se podílím spolu s žáky	
Zajímám se o zájmy žáků a prostředí reflektuje tyto jejich zájmy	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

A 1.1

Ukazatelé	Známka (1–5)
Ve třídě je místo, kde se mohou žáci volně a bez nebezpečí úrazu pohybovat	
Každý žák i já máme ve třídě svůj osobní prostor	
Výsledky naší práce s žáky vystavuji průběžně ve třídě	
Máme vytvořený řád třídy (desatero apod.), který jsme spolu s žáky vytvořili a který je umístěn na viditelném místě	
Výzdoba třídy není záležitostí – „uděláme to pro to, aby to bylo hotovo, protože by se to tak mělo“, ale odráží naši vnitřní potřebu pracovat v hezkém a příjemném prostředí	
Máme ve třídě prostor, který si vyzdobují děti kreativně samy	
Atmosféra třídy (výzdoba, prostředí) není statická, ale reflektuje aktuální dění a je obměňována dle potřeby	

2.3 Já a můj vliv na rozvoj individuality a osobnosti mých žáků

Premisa, ze které vycházím:

Pro rozvoj individuality každého z nás je **nezbytně nutné mít prostor pro vyjadřování svých potřeb, nálad a názorů**. Současně je nezbytné učit děti tomu, **jakým způsobem tyto své potřeby, nálady a názory prezentovat** a je třeba jim také vytvořit prostor pro toto sebevyjádření.

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Jsem svým žákem příkladem	
Jsem empatický a ukazuji žákům, jak jím být	
K řešení problémů přistupuji konstruktivně	
Zapojuji děti do života třídy, podporuji jejich aktivní přístup	
Respektuji myšlení a úsudek každého dítěte	
Podporuji pozitivní interakce mezi mnou a žáky i mezi žáky samotnými	
Vytvářím pro žáky situace, kdy jsou postaveni před volbu (činnosti, věci apod.)	
Jasně deklaruji svá očekávání, myšlenky a cíle	
Jsem otevřený potřebám a problémům svých žáků	

Důležitým prvkem je i podpora práce jak celé třídy pohromadě, tak jejich dílčích částí – skupin dětí. Při takové práci **se děti navzájem učí toleranci a respektu k sobě navzájem, učí se koopearci i s těmi, s nimiž třeba v rámci přestávek a ostatního volného času tolik nekomunikují.**

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Využívám pro svou práci s dětmi jejich dělení do skupin	
Při dělení rovnocenně přistupuji k vytváření těchto skupin	
Uspořádání třídy vytváří podmínky pro práci ve skupinách	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě? **A 1.1**

Ukazatelé	Známka (1–5)
Pro různé aktivity volím různé skupiny tak, aby se děti měly možnost poznat navzájem i v rámci různých menších společenství	
Podporuji rozvoj samostatnosti dětí tím, že jim poskytuji dostatečný časový i materiální prostor pro zvolení vlastních činností	
V rámci dílčích skupin podporuji jejich vnitřní soudržnost	
Vnímám projevy jednotlivých žáků v rámci práce ve skupinách i v celé třídě	
Vytvářím situace, kdy děti spolupracují, střídají se a navzájem si pomáhají pro dosažení pozitivního výsledku	
Podporuji v dětech tendenci nikoho v rámci skupin nevyčleňovat ze svého středu	

2.4 Já a můj vztah s rodiči mých žáků

Premisa, ze které vycházím:

Ačkoliv je škola významným socializačním činitelem v životě každého dítěte, tím prvním a nejdůležitějším je vždy rodina. Z ní si dítě přináší do školního prostředí návyky. Pro mnoho dětí je škola místem, kde nacházejí více pochopení než v rodině. **Dítě tráví ve škole podstatnou část dne.** Rodiče mají tendenci pozitivní hodnocení svých dětí přičítat na vrub své výchově a vše, co se nepodaří, momenty, kdy dítě nějakým způsobem selže, svalovat na školu. Proto je velmi důležité nalézt optimální úroveň vztahů s rodiči žáků.

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?**Co hodnotím**

Ukazatelé	Známka (1–5)
Považuji rodiče za důležitý článek ve svém pedagogickém procesu	
Aktivně rodiče zapojuji do života třídy	
Rodiče se mohou podílet na akcích pořádaných pro třídu	
Realizují mimoškolní aktivity pro děti a jejich rodiče	
Třídní schůzky pojmám netradičně a poutavě pro podchycení co největšího počtu motivovaných rodičů	
S rodiči udržuji kontakt i mimo třídní schůzky	
Navštěvuji děti a rodiny v jejich domácím prostředí	
Průběžně rodiče informuji o aktivitách, které s dětmi děláme (osobně, písemně apod.)	
Dbám na to, abych rodiče seznamoval s pokroky jejich dětí (tzn. eviduji si tyto byť třeba mírné pokroky, vytváří si portfolia žáků s výstupy z jejich práce apod.)	
Vytvářím s dětmi třídní časopis, který je rodičům k dispozici	
Máme vytvořeny webové stránky přístupné rodičům	
Operativně s rodiči řeším záležitosti jejich dětí se týkající (např. prostřednictvím mailu apod.)	
Sdílím odpovědnost za vývoj a výchovu dětí	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě? **A 1.1**

Ukazatelé	Známka (1–5)
Pomáhám rodičům řešit i problémy jejich dětí, které zdánlivě přímo s výukou nesouvisejí.	
Rodiče se podílejí na výzdobě třídy	
Zapojuji rodiče do příprav a realizace výletů, exkurzí a podobně	
Vnímám rodiče jako partnery ne jako brzdy mé práce	
Respektuji názor rodičů a zabývám se jejich náměty a postřehy	
Připomínky rodičů neodkládám, řeším je a s výsledky rodiče zpětně seznamuji	
Snažím se o hledání společných řešení vzniklých problémových situací	
Respektuji individualitu jednotlivých rodičů a podle ní přistupuji ke komunikaci s každým z rodičů specificky	

2.5 Já a můj způsob výuky

Premisa, ze které vycházím:

Učitel musí mít znalosti, ale současně i schopnosti tyto znalosti dětem předat formou, která jim umožní dané informace a poznatky uchopit, zpracovat si je a zapamatovat. Nezáleží pouze na tom, co, ale jak, jakým způsobem, v jakém tempu, v jakém rozsahu a s jakým důrazem na jednotlivá sdělení informace předáváme. A to za použití verbální i neverbální komunikace. Při výuce není pedagog pouze osobou sedící za katedrou a předávající informace žákům. Je současně partnerem a jedním z aktérů procesu výuky. Musí reflektovat zájem, náladu, energii a další aspekty, které na něho žáci během výuky vysílají. Teprve při prolnutí předávání a přijímání informací, zkušeností a schopností lze hovořit o efektivní výuce.

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?**Co hodnotím**

Ukazatelé	Známka (1–5)
Uznávám nezbytnost různorodosti výukových přístupů	
Upravuji materiály a výuku dle potřeb, zájmů a odlišnosti dětí	
Stanovuji na začátku výuky jasné cíle, s nimiž žáky seznamuji	
Podporuji v dětech samostatnost	
Podporuji v žácích zodpovědnost za svou práci	
Vytvářím prostor pro diskuse, které jsem ovšem schopen strukturovaně řídit a usměřňovat jasným směrem	
V průběhu výuky si ověřuji, zda žáci rozumí tomu, co jim říkám	
Učím žáky respektu jeden k druhému i ke mně samotnému i ke schopnosti naslouchat si navzájem	
Podporuji děti v myšlení, argumentování, kladení otázek a experimentování	
Doceňuji a vytvářím ve třídě příležitosti pro neformální vzdělávání	
Podněcuji děti k práci s dalšími zdroji informací (knihy, časopisy, encyklopedie, slovníky, Internet apod.)	
Vymýšlím zajímavé aktivity vycházející ze znalostí dětí a z informací, které jim již byly předány (získávám tím zpětnou vazbu o tom, co již děti znají a dovedou)	
Rozvíjím v dětech potřebu věnovat se aktivitám, jimž se věnujeme ve škole i mimo ni (doma, s kamarády apod.)	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě? **A 1.1**

2.6 Já a mé plánování výuky

Premisa, ze které vycházím:

Pro každé **smysluplné konání** je třeba předcházející rozvahy a pečlivého plánování, které by mělo zahrnovat stanovování cílů, nastavování hypotéz, které následně ověřuji a vymezení nezbytných pomůcek a nástrojů, které budu potřebovat.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Vytvářím plány, které vycházejí z celostního přístupu k dítěti – z jeho tělesné, kognitivní, sociální a emoční stránky	
Určuji základní obsahy učiva, myšlenky a dovednosti, které chci děti naučit	
Mám stanoveno, kdo jakou roli hraje v procesu výuky (já, žáci, rodiče apod.)	
Definuji si předem cíle, jichž chci dosáhnout	
Zvažuji předem veškerá možná rizika, která mohou úspěšnému naplnění cíle zabránit	
Předem se snažím minimalizovat tato rizika	
Snažím se o vyváženost přístupů (výuka aktivní – pasivní, činnosti venku – vevnitř, děti ve skupinách – práce celé třídy, projekty realizované mnou – realizované žáky – realizované rodiči apod.)	
Reaguji na neočekávané podněty a změny operativně dle potřeby	
Do stanovování plánů zapojuji i své žáky	
Do stanovování plánů zapojuji rodiče	

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

2.7 Já a evaluace

Premisa, ze které vycházím:

Pro úspěšnou práci je třeba si čas od času udělat vlastní „inventuru“ v tom, co jsem dokázal, co se mi podařilo nad rámec plánu, čeho se mi podařit nedokázalo. Důvodem této evaluace není pouze konstatování toho, co bylo, ale zejména vyvození důsledků do budoucna, tj. nastavení nových cílů zohledňujících zjištěné výsledky a současně přijmutí sociotechnických doporučení, jak s některými zjištěnými fakty naložit.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Vedu si evidence událostí, aktivit, dat	
Sbírám si průběžně práce svých žáků	
Využívám různé evaluační techniky a strategie	
Vybízím děti ke zdokonalování jich samotných	
Analyzuji shromážděné informace	
Vedu si evidenci pokroků dítěte	
Zajímám se o silné a slabé stránky každého žáka	
V průběhu roku realizuji různá šetření (ankety, sociometrie, pozorování) a z nich si vytvářím portfolia	
Mám dostatek potřebných podkladů pro vyhodnocování svých cílů	
Dokážu z negativních výsledků hodnocení vyvodit efektivní postup do budoucna a přijmout opatření vedoucí k nápravě	
Nekladu si nereálné cíle	
Pozitivní výsledky evaluace mě motivují při mé další práci	

Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě? **A 1.1**

2.8 Já a má tendence být lepší

Premisa, ze které vycházím:

Část pedagogů v rámci své práce dospěje jednou do stadia, kdy se u nich **projeví tzv. syndrom vyhoření**. Mají pocit, že je práce nenaplňuje, že už nemají co víc dětem dát, a hlavně cítí, že práce jako taková je už víc neobohacuje. Dostanou se do začarovaného **kruhu nechuti, nezájmu, někdy i odporu a demotivace pro práci samotnou**. Jedním z preventivních nástrojů, které mohou syndromu vyhoření předcházet, je tendence neustále pracovat sám na sobě. Dodávat si sebedůvěry tím, že dokazují nové a nové věci, učím se stále znovu a poznávat a objevuje nové.

Co hodnotím

Ukazatelé	Známka (1–5)
Průběžně přezkoumávám silné a slabé stránky svých metod a podle potřeby vytvářím plán dalšího zlepšování.	
Mám systém pro hodnocení výsledků své práce	
Obohacuji mě nové myšlenky, informace a poznatky	
Zvyšuji průběžně svou kvalifikaci	
Analyzuji informace od žáků i od jejich rodičů	
Čerpám stále nové poznatky od svých žáků	
Učím se od svých žáků být dobrým učitelem	
Sleduji aktuální vývoj v pedagogické sféře	

A 1.1 Jak poznám, jestli jsem dobrý třídní a ve třídě to klapě?

3. Závěrem

Když se sami oklasifikujete ve výše uvedených tabulkách, uvidíte, které oblasti vaší práce jsou tak, jak mají být. Současně vám bude zřejmé, na kterých oblastech bude potřeba ještě zapracovat a co změnit. Tabulky shora uvedené nepoukazují na vás s cílem označit vás za dobrého či špatného pedagoga. Pouze se snaží ukázat vám místa a možnosti, jak a kde být případně lepším pedagogem, než jste doposud byli.

Shrňme si tedy na závěr postup:

- vyhodnoťte svou práci podle klasifikace shora uvedené – udělejte **AUTOEVALUACI**
- Porovnejte skutečnost s ukazateli uvedenými v tabulkách – **ZMAPUJTE STAV**
- Stanovte si cíle, naplánujte si kroky do budoucna – **PLÁNOVÁNÍ**
- Pusťte se do realizace stanovených cílů a plánů – **REALIZACE**
- Průběžně si hodnotte, jak se vám realizace daří – **PRŮBĚŽNÁ REFLEXE**
- Vyhodnoťte si ve stanoveném termínu výsledky – **VYHODNOCENÍ a ANALÝZA VÝSLEDKŮ**
- Revize cílů – **STANOVOVÁNÍ NOVÝCH CÍLŮ**
- Další **AUTOEVALUACE** (viz bod 1 a dále)

Pevně doufám, že autoevaluace pro vás nebude dalším nepříjemným zbytečným papírováním, které vám bere čas a energii a které vám osobně nepřináší žádné zajímavé výsledky a poznatky.

Věřím, že se stane pomůckou, nástrojem a v některých případech možná i oporou při vaší práci.

Přeji vám, ať syndrom vyhoření nikdy nepoznáte, ať jste spokojenými a motivovanými pedagogy a ať máte stále dostatek usměvavých žáků a nestěžujících si a spolupracujících rodičů.